

PROGRAM WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

KLUCZ DO UCZENIA SIĘ

Galina Dolya, Nikolai Veraksa

Program edukacji przedszkolnej
wspierający wielokierunkowo rozwój aktywności dziecka

oraz

gwarantujący zdobycie przez dzieci umiejętności
daleko wykraczających ponad
podstawę programową wychowania przedszkolnego.

Spis treści

WPROWADZENIE	4
CZĘŚĆ I	8
1. Struktura programu <i>Klucz do uczenia się</i>	8
2. Moduły programu w odniesieniu do wymagań podstawy programowej wychowania przedszkolnego w czterech obszarach rozwoju dziecka.....	10
3. Zgodność treści wychowawczo-dydaktycznych zawartych w sesjach/zajęciach modułów programu z wymaganiami podstawy programowej wychowania przedszkolnego.....	16
4. Realizacja programu <i>Klucz do uczenia się</i>	23
5. Metody przeprowadzania analizy gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (diagnoza przedszkolna).....	26
CZĘŚĆ II	27
PREZENTACJA MODUŁÓW PROGRAMU <i>KLUCZ DO UCZENIA SIĘ</i>	28
A. GAŚNIENICE (3-4 latki) - moduły programu:	
1. PROGRAM LITERACKI - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-20)	
2. KONSTRUKCJE - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-30).....	32
3. RUCH EKSPRESYJNY - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-30).....	40
4. GRY ROZWIJAJĄCE - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-30).....	45
5. KRETYWNE MODELOWANIE - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-30).....	49
6. OD BAZGRANIA DO PISANIA - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-30).....	54
7. JA - TY - ŚWIAT - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-30).....	58
8. MATEMATYKA SENSORYCZNA 1 i 2 - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-60).....	63
B. MOTYLE (5-6 latki) - moduły programu:	
1. PROGRAM LITERACKI - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 21-60).....	70
2. KONSTRUKCJE - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 31-60).....	72
3. RUCH EKSPRESYJNY - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 31-60).....	83
4. GRY ROZWIJAJĄCE - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 31-60).....	90
5. KRETYWNE MODELOWANIE - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 31-60).....	94
6. OD BAZGRANIA DO PISANIA - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 31-60).....	100
7. PROGRAM BADAWCZY - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-30).....	103
8. WIZUALNO - PRZESTRZENNY - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-30).....	108
9. MATEMATYKA 1 i 2 - cele, wyniki dydaktyczne, tematy sesji (sesje 1-30).....	113

CZĘŚĆ III

ZAŁĄCZNIKI PROGRAMU

1. Arkusze do monitorowania umiejętności dziecka
2. Arkusz do monitorowania zrealizowanych sesji w danym półroczu

CZĘŚĆ IV

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE - scenariusze sesji/zajęć

*To, co dziecko może zrobić dzisiaj z pomocą,
jutro będzie w stanie zrobić samo.*

Lew Wygotsky

WPROWADZENIE

Program rozwoju poznawczego ***Klucz do uczenia się*** jest oparty na pedagogice wybitnego rosyjskiego psychologa, zwanego „Mozartem rosyjskiej psychologii”, Lwa Wygotskiego. Teoria poznania i nauczania Lwa Wygotskiego, zakłada, że w procesie edukacji dzieci najważniejszy element stanowi rozwinięcie umiejętności uczenia się, czyli przygotowywanie do korzystania ze swojego potencjału umysłowego.

Psychologowie po wielu latach badań doszli do wniosku, że aby dziecko odniosło sukces w szkole i dorosłym życiu powinno we wczesnych latach swojego dzieciństwa rozwinąć trzy kluczowe umiejętności:

SAMOREGULACJI

POZNAWCZE

KOMUNIKATYWNE

Klucz do uczenia się jest programem, który w ramach wychowania przedszkolnego rozwija te trzy kluczowe umiejętności.

UMIEJĘTNOŚĆ SAMOREGULACJI – dziecko uczy się umiejętności tworzenia i realizacji planów oraz niezbędnych zachowań:

- ruchu lub bezruchu ciała,
- skupienia uwagi,
- określenia zachowań,
- koordynacji wewnętrznych i zewnętrznych bodźców,
- określenie ograniczeń własnego ciała,
- panowanie nad własnym zachowaniem.

Dzięki ukształtowaniu takich zachowań dziecko nabywa zdolność kierowania własnymi myślami w sposób świadomy, celowy i zaplanowany po to, aby przejść do trudniejszych zadań.

Dziecko z rozwiniętą samoregulacją potrafi uczyć się „na żądanie”:

- uczy się wtedy kiedy nauczyciel tego wymaga,
- uczy się tego, co powiedział nauczyciel,
- plan nauczyciela staje się jego planem,
- jest ciekawe,
- jest chętne do próbowania i podejmowania ryzyka,
- chce się uczyć dla własnej przyjemności,
- jest gotowe do poświęceń i wytrwałości.

UMIEJĘTNOŚCI POZNAWCZE - to rozwój intelektualny i kreatywny. Program ***Klucz do uczenia się*** rozwija u dziecka wszystkie rodzaje inteligencji:

- matematyczno-logiczną,
- ruchową,
- językową,
- wizualno-przestrzenną,
- muzyczną,
- intrapersonalną (refleksyjną),
- interpersonalną,
- przyrodniczą.

UMIEJĘTNOŚCI KOMUNIKATYWNE - to nabywanie przez dziecko umiejętności rozumienia innych i bycia zrozumiałym. Służy temu:

- praca w parach,
- refleksja grupowa,
- praca zespołowa,
- wspólne sukcesy,
- wspólna zabawa,
- wcielanie się dziecka w rolę projektanta, inspektora, budowniczego.

Należy podkreślić, że w myśl nowego rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, która ma być organizowana w przedszkolu **zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się** są jedną z form pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej dziecku przez nauczyciela.

Program ***Klucz do uczenia się*** umożliwia tworzenie warunków do podejmowania przez dziecko wyzwań, których realizacja sprawia przyjemność i motywuje do dalszej pracy, zapewnia satysfakcję uczestnictwa w pełnej niespodzianek przygodzie, wyzwala kreatywność, ćwiczy posiadane i nowe kompetencje. Program pozwala dziecku osiągnąć i w wybrany sposób stosować narzędzia niezbędne do poznawania świata, zdobywania wiedzy i umiejętności, osiągnięcia celów. Zawarte w nim treści skierowane są do wszystkich dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, bez zróżnicowania wiekowego. Proces uczenia się organizowany przez nauczyciela wspiera rozwój dziecka za pomocą różnorodnych kierunków edukacji, co jest zgodne z założeniami prof. Ryszarda Więckowskiego, twórcy pedagogiki wczesnoszkolnej opartej na wielokierunkowej aktywności dziecka.

Nauczyciel zainteresowany realizacją programu ***Klucz do uczenia się*** ma sposobność skorzystać z oferty wspierania dziecka w jego rozwoju poprzez tworzenie sytuacji adekwatnych do dziecięcych możliwości rozwojowych, wykorzystując **zabawę** jako aktywność typową dla wieku rozwojowego swoich podopiecznych. Poprzez sekwencje zaplanowanych działań, bez sztucznego przyspieszania procesów rozwojowych, ma wpływ na **rozwijanie umiejętności komunikacji, samoregulacji i poznawcze** małych dzieci.

Program ***Klucz do uczenia się*** spełnia 45 z 50 (wymagania określone **w czterech obszarach rozwoju dziecka** podstawy programowej wychowania przedszkolnego, opublikowanej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lutego 2017r. (Dz. U., poz. 356).

W części 1/3 programu wskazano dodatkowe rozwiązania wynikające z obowiązku prowadzenia rytmiki oraz gimnastyki z elementami gimnastyki korekcyjnej. Po uwzględnieniu opisanych wskazówek, program **Klucz do uczenia się** w pełni:

1) Gwarantuje realizację nadrzędnego celu wychowania przedszkolnego:

- wspiera całościowo rozwój dziecka poprzez zawarte w nim treści, jak i organizację procesu nauczania – uczenia się; **dziecko nie uczy się czynności złożonych z udziałem całej grupy.**

2) Gwarantuje realizację wszystkich zadań przedszkola:

- **wspiera wielokierunkową aktywność dziecka** poprzez organizację warunków sprzyjających nabywaniu doświadczeń w fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym obszarze jego rozwoju;
- inspirowanie nauczyciela do tworzenia warunków umożliwiających dzieciom swobodny rozwój, zabawę i odpoczynek w poczuciu bezpieczeństwa;
- wspiera aktywności dziecka, które podnoszą poziom integracji sensorycznej i umiejętności korzystania z rozwijających się procesów poznawczych;
- zapewnia prawidłową organizację warunków sprzyjających nabywaniu przez dzieci doświadczeń, które umożliwią ciągłość procesów adaptacji oraz pomagają dzieciom rozwijającym się w sposób nieharmonijny, wolniejszy lub przyspieszony;
- wspiera samodzielną dziecięcą eksplorację świata, poprzez dobór treści adekwatnych do poziomu rozwoju dziecka, jego możliwości percepcyjnych, wyobrażeń i rozumowania, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb i zainteresowań;
- wzmacnia poczucie wartości, indywidualność, oryginalność dziecka oraz potrzeby tworzenia relacji osobowych i uczestnictwa w grupie;
- tworzy sytuacje sprzyjające rozwojowi nawyków i zachowań prowadzących do samodzielności, dbania o zdrowie, sprawność ruchową i bezpieczeństwo, w tym bezpieczeństwo w ruchu drogowym;
- przygotowuje dzieci do rozumienia emocji, uczuć własnych i innych ludzi oraz do dbania o zdrowie psychiczne, m.in. w sytuacjach zadaniowych, uwzględniających treści adekwatne do intelektualnych możliwości i oczekiwań rozwojowych dzieci oraz poprzez wykorzystywanie naturalnych sytuacji, pojawiających się w przedszkolu;
- tworzy sytuacje edukacyjne budujące wrażliwość dziecka, w tym wrażliwość estetyczną, w odniesieniu do wielu sfer aktywności człowieka: mowy, zachowania, ruchu, środowiska, ubioru, muzyki, tańca, śpiewu, teatru, plastyki;
- tworzy warunki pozwalające na bezpieczną, samodzielną eksplorację otaczającej dziecko przyrody, stymulujące rozwój wrażliwości i umożliwiające poznanie wartości oraz norm odnoszących się do środowiska przyrodniczego, adekwatnych do etapu rozwoju dziecka;
- tworzy warunki umożliwiające bezpieczną, samodzielną eksplorację elementów techniki w otoczeniu, konstruowanie, majsterkowanie, planowanie i podejmowanie intencjonalnego działania, prezentowanie wytworów swojej pracy;
- systematycznie **wspiera rozwój mechanizmów uczenia się dziecka**, prowadzących do osiągnięcia przez dziecko poziomu umożliwiającego podjęcie nauki w szkole **oraz sprawia, że dzieci budują własne, naturalne strategie uczenia się.**

3) Gwarantuje dzieciom nabywanie wymaganych umiejętności ponieważ w swych treściach wychowawczo-dydaktycznych:

- uwzględnia umiejętności określone w czterech obszarach rozwoju dziecka: fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym, stosownie do aktualnych możliwości rozwojowych dziecka;
- **zawiera treści wykraczające poza wymagania podstawy programowej, przez co umożliwia pracę z dzieckiem zdolnym.**

Dzieci, wprowadzane w odkrywanie świata za pomocą treści wychowawczo-dydaktycznych zawartych w programie, robią błyskawiczne postępy, z łatwością uczą się umiejętności, dużo szybciej rozumieją język znaków i symboli, w którym funkcjonuje współczesny człowiek, potrafią analizować i wyciągać wnioski, zrozumieć powody postępowania ludzi i przy tym kreatywnie rozwiązywać problemy.

Program ***Klucz do uczenia się*** sprawia, że nauczyciele organizują edukację dzieci jako dynamiczny proces **nadawania osobistego sensu** i rozumienia zmieniającej się rzeczywistości, a nie jako przekaz gotowych informacji.

CZĘŚĆ I

1. STRUKTURA PROGRAMU *KLUCZ DO UCZENIA SIĘ*

Program *Klucz do uczenia się* składa z 12 modułów, z których każdy doskonali jeden fundamentalny aspekt rozwoju procesów poznawczych i umiejętności dziecka. Moduły są od siebie niezależne, co sprawia, że każdy z nich można realizować także, jako odrębny program wspomagający procesy rozwojowe w wybranej sferze.

Większość modułów obejmuje dwa poziomy trudności w poznawaniu i doświadczaniu świata.

Poziom *Gąsienice* jest poziomem o mniejszym stopniu trudności, przewidzianym dla dzieci młodszych (orientacyjnie 3–4 letnich).

Poziom *Motyle* przeznaczony jest dla dzieci starszych (orientacyjnie 5-6 letnich).

Tabela nr 1 przedstawia **moduły przypisane do określonych poziomów rozwoju dziecka**.

MODUŁY PROGRAMU Klucz do uczenia się			
GAŚIENICE		MOTYLE	
Program literacki	sesje 1-20	Program literacki	sesje 21-60
Konstrukcje	sesje 1-30	Konstrukcje	sesje 31-60
Ruch ekspresyjny	sesje 1-30	Ruch ekspresyjny	sesje 31-60
Gry rozwijające	sesje 1-30	Gry rozwijające	sesje 31-60
Kreatywne modelowanie	sesje 1-30	Kreatywne modelowanie	sesje 31-60
Od bazgrania do pisania	sesje 1-30	Od bazgrania do pisania	sesje 31-60
Ty - ja - świat	sesje 1-30	Program badawczy	sesje 1-30
Matematyka sensoryczna 1 i 2	sesje 1-60	Matematyka 1 i 2	sesje 1-68
		Wizualno - przestrzenny	sesje 1-30
razem sesji	260		318
MODUŁ DODATKOWY - dla dzieci 5-6 letnich - praca z dzieckiem zdolnym			
		Logika 1 i 2	1-60

Integralną częścią programu „*Klucz do uczenia się*” są scenariusze sesji/zajęć opracowane do każdego modułu. Każdy moduł programu składa się z określonej liczby sesji/zajęć o narastającym poziomie trudności.

Program daje możliwość dostosowywania sesji/zajęć z każdego modułu do indywidualnych potrzeb każdego dziecka, uwzględniając również możliwości dziecka związane z niepełnosprawnością, nawet jeśli jego możliwości są w jakiś sposób ograniczone. Pozwala to zakończyć każde działanie sukcesem dziecka. Zestaw atrakcyjnych, rozwijających pomocy dydaktycznych pozwala każdemu dziecku na poznanie wielozmysłowe, manipulowanie, zwiększające znacznie rozumienie zagadnień i budowanie pojęć.

Elementem programu „**Klucz do uczenia się**” jest propozycja arkuszy do monitorowania umiejętności dzieci opracowanych do każdego modułu, które mogą być wykorzystywane przez nauczyciela do obserwacji poziomu kompetencji nabywanych przez dziecko w toku realizacji każdej sesji/zajęcia.

2. MODUŁY PROGRAMU *KLUCZ DO UCZENIA SIĘ* W ODNIESIENIU DO WYMAGAŃ PODSTAWY PROGRAMOWEJ WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO W CZTERECH OBSZARACH ROZWOJU DZIECKA

Treści zawarte w sesjach/zajęciach modułów program „**Klucz do uczenia się**” zawierają szerokie spektrum i różnorodność celów szczegółowych zapewniających realizację wymagań nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego:

PROGRAM LITERACKI

Sesje/zajęcia rozwijają zamiłowanie dzieci do baśni, pozwalają opanować ich język, zrozumieć konstrukcję opowiadania poprzez postępowanie zgodne z ustalonym zestawem procedur, określonym jako modelowanie wizualne. Nauczyciel rozwija wyobraźnię dzieci i wspomaga procesy myślowe. Aby rozwinąć te umiejętności, dzieci używają symboli przedstawiających postaci z bajek, a następnie przy ich pomocy tworzą modele. Dzięki temu dzieci rozumieją, czym jest opowiadanie i uczą się układać własne historie. **Pomoce dydaktyczne (grupowe i indywidualne) i proponowane sposoby pracy nauczyciela kierują dziecięcą uwagę na to, co istotne i podkreślają sens łączenia, rozdzielania i grupowania, itp.** Sesje/zajęcia z tego modułu sprawiają, że integrowanie czynności percepcyjnych i motorycznych przynosi bardzo dobre efekty uczenia się każdego dzieci. **Są niezwykle pomocne w przypadku zaburzeń zdolności do syntetyzowania i koordynowania funkcji percepcyjnych** (wzrokowych, słuchowych, dotykowych, kinestetycznych, itp.) z funkcjami motorycznymi, reakcjami ruchowymi. Eliminują też zawężanie koordynacji jedynie do wzrokowo-ruchowej (współpraca ręki i oka), włączając ruch podczas zabaw dramatycznych.

Tworzone sekwencje epizodów pomagają rozwijać umiejętność analizy treści: identyfikować cechy kluczowe, streszczać i logicznie porządkować je, rozwijać myślenie abstrakcyjne. **Ten etap pracy przygotowuje dziecko do nabycie umiejętności czytania i pisania jako sposobu szyfrowania i rozszyfrowywania informacji.**

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	PROGRAM LITERACKI	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GĄSIENICE	MOTYLE
Fizyczny (z 9 wymagań)	3, 4, 5, 7, 8, 9	3, 4, 5, 7, 8, 9
Emocjonalny (z 11 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,11	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Społeczny (z 9 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Poznawczy (z 21 wymagań)	1, 2, 3, 5. 6. 9, 11, 12, 15, 19, 21	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 19,21

KONSTRUKCJE

Sesje/zajęcia rozwijają język matematyczny i zachowania celowe. Zapewniają dzieciom możliwość analizy struktury przedmiotów, planowania, artykułowania swoich zamierzeń i ich realizacji przy pomocy drewnianych, modułarnych klocków do budowania. Poprzez wykorzystanie wielu schematów w różnorodnych zadaniach dzieci uczą się, jak patrzeć na przedmioty z różnych perspektyw i myśleć starannie o tym, co muszą zrobić, żeby zbudować daną konstrukcję, zanim przystąpią do jej budowy. Dzięki zastosowaniu tego modelu dzieci (w tym również dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych) mogą „zobaczyć” swoje myślenie. Sesje/zajęcia z tego modułu pomagają im w panowaniu nad swoją impulsywnością. Dziecko uzyskuje coraz lepszą orientację w otaczającym świecie, a wyodrębnione właściwości przedmiotów ukierunkowują jego działania. **Dziecko zaczyna coraz lepiej rozumieć otaczającą je przestrzeń, a to jest szczególnie istotne w przypadku trudności w rozumieniu stosunków przestrzennych.**

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	KONSTRUKCJE	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GĄSIENICE	MOTYLE
Fizyczny (z 9 wymagań)	6, 7, 8, 9	6, 7, 8, 9
Emocjonalny (z 11 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,11	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Spółeczny (z 9 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Poznawczy (z 21 wymagań)	1, 2, 3, 5, 6, 9, 11, 13, 14, 18, 19, 21	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 21

RUCH EKSPRESYJNY

Sesje/zajęcia rozwijają u dzieci inteligencję emocjonalną, umiejętność komunikacji niewerbalnej, kreatywność i wyobraźnię kreatywną poprzez ruchy ciała, gesty, mimikę i muzykę.

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	RUCH EKSPRESYJNY	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GĄSIENICE	MOTYLE
Fizyczny (z 9 wymagań)	2, 4, 5, 7, 8, 9	2, 4, 5, 7, 8, 9
Emocjonalny (z 11 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,11	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Spółeczny (z 9 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Poznawczy (z 21 wymagań)	1, 2, 3, 5, 6, 9, 11, 16, 18, 21	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 14, 16, 18, 21

GRY ROZWIJAJĄCE

Sesje/zajęcia realizowane poprzez zabawy w grupie kształtują dziecięcą wyobraźnię kreatywną, **umiejętność odczytywania symboli, umiejętności językowe i komunikatywne**, elastyczne myślenie, twórcze rozwiązywanie problemów, samoregulację i **poczucie własnej wartości**.

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	GRY ROZWIJAJĄCE	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GĄSIENICE	MOTYLE
Fizyczny (z 9 wymagań)	4, 5, 6, 7, 8, 9	4, 5, 6, 7, 8, 9
Emocjonalny (z 11 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,11	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Społeczny (z 9 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Poznawczy (z 21 wymagań)	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 18, 21	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21

KREATYWNE MODELOWANIE

Sesje/zajęcia pozwalają dzieciom, w ramach wspólnych ćwiczeń, odkryć symetrię i wzory, uczyć tworzyć kompozycje artystyczne, odzwierciedlające otaczający świat **za pomocą figur geometrycznych**. Rozwijają **umiejętności społeczne** dzieci, w tym **umiejętność współpracy**.

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	KREATYWNE MODELOWANIE	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GĄSIENICE	MOTYLE
Fizyczny (z 9 wymagań)	4, 5, 7, 8, 9	4, 5, 6, 7, 8, 9
Emocjonalny (z 11 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,11	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Społeczny (z 9 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Poznawczy (z 21 wymagań)	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21

OD BAZGRANIA DO PISANIA

Sesje/zajęcia rozwijają podstawowe umiejętności dzieci niezbędne do pisania i ekspresji artystycznej. Rozwijają wizję artystyczną, wprowadzają różne narzędzia symboliczne: kompozycję, rym i kolor.

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	OD BAZGRANIA DO PISANIA	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GAŚIENICE	MOTYLE
Fizyczny (z 9 wymagań)	7, 8, 9	5, 7, 8, 9
Emocjonalny (z 11 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Spółeczny (z 9 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Poznawczy (z 21 wymagań)	1, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 15, 16, 18, 19, 21	1, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21

TY - JA - ŚWIAT

Sesje/zajęcia dostarczają dzieciom możliwości **poznania** za pomocą symboli modeli wizualnych **siebie jako istoty fizycznej, emocjonalnej i społecznej**, świata naturalnego i materialnego, wiedzy o istotach żywych i nieożywionych.

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	TY - JA - ŚWIAT	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GAŚIENICE	
Fizyczny (z 9 wymagań)	1, 2, 3, 4, 7, 8	
Emocjonalny (z 11 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11	
Spółeczny (z 9 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	
Poznawczy (z 21 wymagań)	1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 11	

MATEMATYKA SENSORYCZNA 1 i 2

Sesje/zajęcia rozwijają umiejętność analizowania zewnętrznych, wizualnych cech przedmiotów przy pomocy standardów sensorycznych, takich jak: **kolor, kształt, rozmiar**. Budują podstawy do rozwoju umiejętności poznawczych, umożliwiają wszystkim dzieciom, a w szczególności dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych, rozwinięcie umiejętności analizowania świata, postrzegania wyglądu przedmiotów (kolor, kształt i rozmiar). **Przejście od spostrzegania globalnego do analitycznego odbywa się przez postrzeganie polisensoryczne**, w którym motoryka i dotyk wspomagają percepcję wzrokową, natomiast statyczne widzenie kształtów jest przenoszone na ruch. Te *sesje/zajęcia* pomagają dzieciom określić i porównać różne cechy przedmiotów. Atrakcyjne akcesoria sprawiają, że nawet dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych chętnie podejmują zadania (traktują je jako misję pomocy zwierzętom, postaciom z bajek...), bez lęku przed niepowodzeniem. *Sesje/zajęcia* z tego modułu są niezwykle atrakcyjne z punktu widzenia młodszych dzieci (3-4-letnich) ponieważ dają im możliwość bezpośredniego określania cech przedmiotów poprzez dotyk, porównywania ich, dostrzegania relacji i tworzenia podstawowych pojęć. *Sesje/zajęcia* z tego modułu są wstępem do modułu matematycznego.

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	MATEMATYKA SENSORYCZNA 1 i 2	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GĄSIENICE	
Fizyczny (z 9 wymagań)	3, 4, 7, 8	
Emocjonalny (z 11 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11	
Społeczny (z 9 wymagań)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	
Poznawczy (z 21 wymagań)	1, 2, 3, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 21	

PROGRAM BADAWCZY

Podczas *sesji/zajęć* aranżowane są sytuacje, w których dzieci poprzez gry, opowiadania i proste eksperymenty odkrywają ważne koncepcje naukowe: stany materii, różne cechy substancji i ich przemiany.

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	PROGRAM BADAWCZY	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GĄSIENICE	MOTYLE
Fizyczny (z 9 wymagań)		7, 8
Emocjonalny (z 11 wymagań)		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Społeczny (z 9 wymagań)		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Poznawczy (z 21 wymagań)		1, 2, 3, 5, 6, 13, 16, 18, 19, 21

WIZUALNO - PRZESTRZENNY

Sesje/zajęcia rozwijają u dzieci świadomość przestrzenną i umiejętność odczytywania map, schematów i planów. Kształtują widzenie przedmiotów w przestrzeni z perspektywy własnej i innych osób za pośrednictwem modeli wizualnych, **uczą korzystania z symboli** do przedstawienia własnej i cudzej perspektywy.

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	WIZUALNO - PRZESTRZENNY	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GĄSIENICE	MOTYLE
Fizyczny (z 9 wymagań)		7, 8, 9
Emocjonalny (z 11 wymagań)		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Społeczny (z 9 wymagań)		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Poznawczy (z 21 wymagań)		1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21

MATEMATYKA 1 i 2

Sesje/zajęcia pomagają dzieciom odkryć język matematyczny, koncepcję miar, kształtują umiejętność porównywania różnych ilości i jakości przedmiotów, a także umożliwiają badanie takich relacji jak: więcej, mniej, tyle samo. Wprowadzają pojęcia matematyczne i uczą konkretnych umiejętności matematycznych. Wizualne modele różnych powiązań relacji (szczególnie ważne dla dzieci o ograniczonej percepcji) są optymalnym środkiem przedstawienia dzieciom ogólnej wiedzy dotyczącej przestrzeni, zjawisk naturalnych oraz rozwoju podstawowych pojęć matematycznych i lingwistycznych. Bezpośrednie działanie dzieci z wykorzystaniem zestawu atrakcyjnych pomocy do pracy wspólnej oraz indywidualnej pomaga automatyzacji ruchów. Dzięki temu wszystkie dzieci, a dla **dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych jest to niezwykle istotne, mogą koncentrować się na celu działania i jego efekcie, a nie jak dotychczas na poszczególnych czynnościach.** Jest to możliwe dzięki:

- zwiększeniu się szybkości pojedynczych ruchów docelowych,
- zahamowaniu ruchów niepotrzebnych, przyruchów (synkinezji),
- zmniejszeniu się napięcia mięśniowego.

Wykorzystanie sesji/zajęć z modułu Matematyka sprawia, że **wzrasta samodzielność dzieci w wykonywaniu różnych czynności, nawet jeśli umiejętności motoryczne są do nich niewystarczające.**

Treści zawarte w sesji/zajęć zapewniające realizację n/w wymagań opisanych w obszarach podstawy programowej:

Z OBSZARU	MATEMATYKA 1 i 2	
	Numery wymagań z podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017r., poz. 356)	
	GĄSIENICE	MOTYLE
Fizyczny (z 9 wymagań)		5, 6, 7, 8, 9
Emocjonalny (z 11 wymagań)		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Społeczny (z 9 wymagań)		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Poznawczy (z 21 wymagań)		1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 21

MODUŁ WYKRACZAJĄCY POZA WYMAGANIA PODSTAWY PROGRAMOWEJ

LOGIKA 1 i 2

Sesje/zajęcia pozwalają dziecku nabyć kompetencje, dzięki którym, w wyniku analizy przedmiotów i zdarzeń, określić cechy najistotniejsze. Rozwijają myślenie sekwencyjne, zdolność wyciągania wniosków oraz umiejętność klasyfikowania i systematyzowania informacji.

3. ZGODNOŚĆ TREŚCI WYCHOWAWCZO - DYDAKTYCZNYCH ZAWARTYCH W SESJACH/ ZAJĘCIACH MODUŁÓW PROGRAMU Z WYMAGANIAMI PODSTAWY PROGRAMOWEJ WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

Zestaw treści wychowawczo-dydaktycznych zawartych we wszystkich sesjach/zajęciach 11 modułów programu ***Klucz do uczenia się*** gwarantuje spełnianie wymagań określonych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego, obowiązującej od 1 września 2017r.

W tabeli 1, 2, 3 i 4 - w czterech obszarach rozwoju dziecka (fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym) zobrazowano, w których modułach programu ***Klucz do uczenia się*** występują treści wychowawczo-dydaktyczne dające gwarancję nabywania przez dzieci umiejętności określonych w podstawie programowej.

Kolorami oznaczono spełnianie wymagań z uwzględnieniem narastającego poziomu trudności:

▲ 3-latki; ▲ 4-latki; ▲ 5-latki; ▲ 6-latki.

Symbolami literowymi oznaczono nazwy poszczególnych modułów:

Nazwa modułu	Symbol literowy
Ty - Ja - Świat	TJŚ
Ruch ekspresyjny	RE
Program badawczy	PB
Konstrukcje	K
Kreatywne modelowanie	KM
Wizualno - przestrzenny	WP
Od bazgrania do pisania	OBDP
Gry rozwijające	GR
Program literacki	PL
Matematyka	M
Matematyka sensoryczna	MS

Tabela 1

FIZYCZNY obszar rozwoju dziecka - treści wychowawczo-dydaktyczne w sesjach modułów w odniesieniu do wymagań podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

W tym obszarze w treściach sesji/zajęć wyszczególnionych modułów zawarte są sytuacje edukacyjne świadczące o spełnianiu wymagań określonych w podstawie programowej.

Uzupełnienia wymaga 5 wymaganie, które realizowane powinno być poprzez odrębnie przeprowadzane zajęcia:

- **z gimnastyki**, ze szczególnym uwzględnieniem ćwiczeń zapobiegających wadom postawy.

Legenda: ▲ - 3-latki; ▲ - 4-latki; ▲ - 5-latki; ▲ - 6- latki

Nr	Wymagania podstawy programowej wychowania przedszkolnego	REALIZACJA WYMAGAŃ W SESJACH MODUŁÓW										
		PL	K	RE	GR	KM	OB DP	JTŚ	MS	PB	WP	M
		GM	GM	GM	GM	GM	GM	G	G	M	M	M
1)	- zgłasza potrzeby fizjologiczne, samodzielnie wykonuje podstawowe czynności higieniczne;							▲ ▲				
2)	- wykonuje czynności samoobsługowe: ubieranie się i rozbieranie, w tym czynności precyzyjne, np. zapinanie guzików, wiązanie sznurowadeł;			▲ ▲ ▲ ▲				▲ ▲				
3)	- spożywa posiłki z użyciem sztućców, nakrywa do stołu i sprząta po posiłku;	▲ ▲ ▲ ▲						▲ ▲	▲ ▲			
4)	- komunikuje potrzebę ruchu, odpoczynku itp.;	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲	▲ ▲			
5)	- uczestniczy w zabawach: ruchowych, rytmicznych, muzycznych, naśladowczych, z przyborami, rekwizytami lub bez nich;	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲					▲ ▲
	- wykonuje różne formy ruchu: bieżne, skoczne, z czworakowaniem, rzutne;			▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲							▲ ▲
6)	- inicjuje zabawy: konstrukcyjne, majsterkuje,				▲ ▲ ▲ ▲							▲ ▲
	- buduje: wykorzystując zabawki, materiały użytkowe, w tym materiał naturalny;		▲ ▲ ▲ ▲			▲ ▲						▲ ▲
7)	- wykonuje czynności, takie jak: sprzątanie, pakowanie, trzymanie przedmiotów jedną ręką i oburącz, małych przedmiotów z wykorzystaniem odpowiednio ukształtowanych chwytów dłoni;	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲
	- używa chwytu pisarskiego podczas: rysowania, kreślenia i pierwszych prób pisania;		▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲			▲ ▲
8)	- wykonuje podstawowe ćwiczenia kształtujące nawyk utrzymania prawidłowej postawy ciała;	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲ ▲ ▲				▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲		
9)	- wykazuje sprawność ciała i koordynację w stopniu pozwalającym na rozpoczęcie systematycznej nauki czynności złożonych, takich jak czytanie i pisanie.	▲ ▲ ▲ ▲										

Tabela 2

EMOCJONALNY obszar rozwoju dziecka - treści wychowawczo-dydaktyczne w sesjach modułów w odniesieniu do wymagania podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

W tym obszarze w treściach zawartych w sesjach/zajęciach wyszczególnionych modułów zawarte są sytuacje edukacyjne świadczące o spełnianiu wymagań wyszczególnionych w podstawie programowej.

Legenda: ▲ - 3-latki; ▲ - 4-latki; ▲ - 5-latki; ▲ - 6- latki

Nr	Wymagania podstawy programowej wychowania przedszkolnego Emocjonalny obszar rozwoju dziecka	REALIZACJA WYMAGAŃ W SESJACH MODUŁÓW										
		PL	K	RE	GR	KM	OB DP	JTŚ	MS	PB	WP	M
		GM	GM	GM	GM	GM	GM	G	G	M	M	M
1)	- rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje; próbuje radzić sobie z ich przeżywaniem;	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲				▲ ▲
2)	- szanuje emocje swoje i innych osób;	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲				▲ ▲
3)	- przeżywa emocje w sposób umożliwiający mu adaptację w nowym otoczeniu, np. w nowej grupie dzieci, nowej grupie starszych dzieci, a także w nowej grupie dzieci i osób dorosłych;	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲				▲ ▲
4)	- przedstawia swoje emocje i uczucia, używając charakterystycznych dla dziecka form wyrazu;	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲			▲ ▲
5)	- rozstaje się z rodzicami bez lęku, ma świadomość, że rozstanie takie bywa dłuższe lub krótsze;	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲ ▲ ▲			▲ ▲	▲ ▲				▲ ▲
6)	- rozróżnia emocje i uczucia przyjemne i nieprzyjemne, ma świadomość, że odczuwają i przeżywają je wszyscy ludzie;	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲				
7)	- szuka wsparcia w sytuacjach trudnych dla niego emocjonalnie;	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲
	- wdraża swoje własne strategie, wspierane przez osoby dorosłe lub rówieśników;	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲
8)	- zauważa, że nie wszystkie przeżywane emocje i uczucia mogą być podstawą do podejmowania natychmiastowego działania, panuje nad nieprzyjemną emocją, np. podczas czekania na własną kolej w zabawie lub innej sytuacji;	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲
9)	- wczuwa się w emocje i uczucia osób z najbliższego otoczenia;	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲
10)	- dostrzega, że zwierzęta posiadają zdolność odczuwania, przejawia w stosunku do nich życzliwość i troskę;	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲	▲ ▲			
11)	- dostrzega emocjonalną wartość otoczenia przyrodniczego jako źródła satysfakcji estetycznej.	▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲ ▲ ▲		▲ ▲	▲ ▲ ▲ ▲	▲ ▲				

Tabela 3

SPOŁECZNY obszar rozwoju dziecka - treści wychowawczo-dydaktyczne w sesjach modułów w odniesieniu do wymagania podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

W tym obszarze w treściach zawartych w sesjach/zajęciach wyszczególnionych modułów zawarte są sytuacje edukacyjne świadczące o spełnianiu wymagań wyszczególnionych w podstawie programowej.

Legenda: ▲ - 3-latki; ▲ - 4-latki; ▲ - 5-latki; ▲ - 6- latki

Nr	Wymagania podstawy programowej wychowania przedszkolnego Społeczny obszar rozwoju dziecka	REALIZACJA WYMAGAŃ W SESJACH MODUŁÓW										
		PL	K	RE	GR	KM	OB DP	TJŚ	MS	PB	WP	M
		GM	GM	GM	GM	GM	GM	G	G	M	M	M
1)	- przejawia poczucie własnej wartości jako osoby, wyraża szacunek wobec innych osób i przestrzegając tych wartości, nawiązuje relacje rówieśnicze;	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
2)	- odczuwa i wyjaśnia swoją przynależność do rodziny, narodu, grupy przedszkolnej, grupy chłopców, grupy dziewczynek oraz innych grup, np. grupy teatralnej, grupy sportowej;	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
3)	- posługuje się swoim imieniem, nazwiskiem, adresem;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
4)	- używa zwrotów grzecznościowych podczas powitania, pożegnania, sytuacji wymagającej przeproszenia i przyjęcia konsekwencji swojego zachowania;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
5)	- ocenia swoje zachowanie w kontekście podjętych czynności i zadań oraz przyjętych norm grupowych; przyjmuje, respektuje i tworzy zasady zabawy w grupie, współdziała z dziećmi w zabawie, pracach użytecznych, podczas odpoczynku;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
6)	- nazywa i rozpoznaje wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi, np. szacunek do dzieci i dorosłych, szacunek do ojczyzny, życzliwość okazywana dzieciom i dorosłym – obowiązkowość, przyjaźń, radość;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
7)	- respektuje prawa i obowiązki swoje oraz innych osób, zwracając uwagę na ich indywidualne potrzeby;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
8)	- obdarza uwagę inne dzieci i osoby dorosłe;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
9)	- komunikuje się z dziećmi i osobami dorosłymi, wykorzystując komunikaty werbalne i pozawerbalne; wyraża swoje oczekiwania społeczne wobec innego dziecka, grupy.	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲

Tabela 4

POZNAWCZY obszar rozwoju dziecka - treści wychowawczo-dydaktyczne w modułach w odniesieniu do wymagania podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

W tym obszarze w treściach zawartych w sesjach/zajęciach wyszczególnionych modułów zawarte są sytuacje edukacyjne świadczące o spełnianiu wymagań wyszczególnionych w podstawie programowej. Uzpełnienia wymaga 7 wymaganie, które realizowane może być poprzez odrębnie przeprowadzane zajęcia z rytmiki.

Natomiast uzupełnieniem 10 wymagania mogą być zajęcia realizowane w ramach bloków tematycznych np.: „Moja miejscowość”, „Mój kraj – Polska” (całe spektrum), „Jestem Europejczykiem”, o których jest również mowa w poznawczym obszarze rozwoju dziecka lub przez dopełnienie modułu Ty - Ja - Świat.

Legenda: ▲ - 3-latki; ▲ -4-latki; ▲ - 5-latki; ▲ - 6- latki

Nr	Wymagania podstawy programowej wychowania przedszkolnego Poznawczy obszar rozwoju dziecka	REALIZACJA WYMAGAŃ W SESJACH MODUŁÓW										
		PL	K	RE	GR	KM	OB DP	JTŚ	MS	PB	WP	M
		GM	GM	GM	GM	GM	GM	G	G	M	M	M
1)	- wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą komunikatów pozawerbalnych: tańca, intencjonalnego ruchu, gestów,	▲▲ ▲▲		▲▲ ▲▲		▲▲		▲▲	▲▲			▲▲
	- impresji: plastycznych, technicznych, teatralnych, mimicznych, konstrukcji i modeli z tworzyw i materiału naturalnego;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
2)	- wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą języka mówionego,	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲		▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
	- posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych, mówi: płynnie, wyraźnie, rytmicznie, poprawnie wypowiada ciche i głośne dźwięki mowy,	▲▲ ▲▲		▲▲ ▲▲					▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
	- rozróżnia głoski: na początku i końcu w wybranych prostych fonetycznie słowach	▲▲		▲▲								
3)	- odróżnia: elementy świata fikcji od realnej rzeczywistości; byty rzeczywiste od medialnych, byty realistyczne od fikcyjnych	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
4)	- rozpoznaje litery, którymi jest zainteresowane na skutek zabawy i spontanicznych odkryć,	▲▲		▲▲	▲▲							
	- odczytuje krótkie wyrazy utworzone z poznanych liter w formie napisów drukowanych dotyczące treści znajdujących zastosowanie w codziennej aktywności;	▲▲		▲▲	▲▲							
5)	- odpowiada na pytania;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
	- opowiada o zdarzeniach z przedszkola;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
	- objaśnia kolejność zdarzeń w prostych historyjkach obrazkowych;	▲▲ ▲▲		▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲							
	- układa historyjki obrazkowe	▲▲ ▲▲		▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲							

	- recytuje wierszyki;	▲▲ ▲▲		▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲								
	- układa i rozwiązuje zagadki;	▲▲ ▲▲		▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲			▲▲					
6)	- wykonuje własne eksperymenty językowe;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
	- nadaje znaczenie czynnościom, nazywa je;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
	- tworzy żarty językowe i sytuacyjne;	▲▲ ▲▲		▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲			▲▲	▲▲				
	- uważnie słucha i nadaje znaczenie swym doświadczeniom;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
7)	- eksperymentuje rytmem, głosem, dźwiękami i ruchem, rozwijając swoją wyobraźnię muzyczną; słucha, odtwarza i tworzy muzykę, śpiewa piosenki, porusza się przy muzyce i do muzyki, dostrzega zmiany charakteru muzyki, np. dynamiki, tempa i wysokości dźwięku oraz wyraża ją ruchem, reaguje na sygnały, muzykuje z użyciem instrumentów oraz innych źródeł dźwięku; śpiewa piosenki z dziecięcego repertuaru oraz łatwe piosenki ludowe; chętnie uczestniczy w zbiorowym muzykowaniu; wyraża emocje i zjawiska pozamuzyczne różnymi środkami aktywności muzycznej; aktywnie słucha muzyki; wykonuje lub rozpoznaje melodie, piosenki i pieśni, np. ważne dla wszystkich dzieci w przedszkolu, np. hymn przedszkola, charakterystyczne dla uroczystości narodowych (hymn narodowy), potrzebne do organizacji uroczystości np. Dnia Babci i Dziadka, święta przedszkolaka (piosenki okazjonalne) i inne; w skupieniu słucha muzyki;	▲▲ ▲▲		▲▲	▲▲	▲						▲▲	
8)	- wykonuje własne eksperymenty graficzne: farbą, kredką, ołówkiem, mazakiem itp.,		▲▲		▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲ ▲▲					▲▲	▲▲
	- tworzy proste i złożone znaki, nadając im znaczenie, odkrywa w nich fragmenty wybranych: liter, cyfr, kreśli wybrane litery i cyfry na gładkiej kartce papieru, wyjaśnia sposób powstania wykreślonych, narysowanych lub zapisanych kształtów, przetwarza obraz ruchowy na graficzny i odwrotnie, samodzielnie planuje ruch przed zapisaniem, np. znaku graficznego, litery i innych w przestrzeni sieci kwadratowej lub liniatury, określa kierunki i miejsca na kartce papieru;		▲▲		▲▲	▲▲ ▲▲							▲▲
9)	- czyta obrazy, wyodrębnia i nazywa ich elementy;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲			▲▲	▲▲
	- nazywa symbole i znaki znajdujące się w otoczeniu, wyjaśnia ich znaczenie;		▲▲		▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲ ▲▲						▲▲
10	- wymienia nazwę swojego kraju i jego stolicy, rozpoznaje symbole narodowe (godło, flaga, hymn), nazywa wybrane symbole związane z regionami Polski ukryte w podaniach, przysłowia, legendach, bajkach, np. o smoku wawelskim, orientuje się, że Polska jest jednym z krajów Unii Europejskiej;	Treści do uzupełnienia poprzez rozszerzenie sesji w module „Ja - Ty - Świat”											
11)	- zagospodarowuje przestrzeń, nadając znaczenie umieszczonym w niej przedmiotom;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲		▲▲			▲▲	▲▲
	- określa ich położenie, liczbę, kształt, wielkość, ciężar;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲		▲▲			▲▲	▲▲
	- porównuje przedmioty w swoim otoczeniu z uwagi na wybraną cechę;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲			▲▲	▲▲
12)	- klasyfikuje przedmioty według: wielkości, kształtu, koloru, przeznaczenia;	▲▲	▲▲ ▲▲		▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲		▲▲	▲▲
	- układa przedmioty w: grupy, szeregi, rytmy, odtwarza układy przedmiotów i tworzy własne, nadając im znaczenie;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲		▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲		▲▲	▲▲			▲▲	▲▲
	- rozróżnia podstawowe figury geometryczne koło, kwadrat,, trójkąt, prostokąt;	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲		▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲ ▲▲	▲▲	▲▲			▲▲	▲▲

13)	- eksperymentuje;		▲▲			▲▲	▲▲		▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
	- szacuje;		▲▲		▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
	- przewiduje;		▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
	- dokonuje pomiaru długości przedmiotów, wykorzystując np. dłoń, stopę, but;		▲▲		▲▲	▲▲			▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
14)	- określa kierunki i ustala położenie przedmiotów: - w stosunku do własnej osoby, w stosunku do innych przedmiotów, rozróżnia stronę lewą i prawą;	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲				▲▲		▲▲	▲▲
15)	- przelicza elementy zbiorów w czasie zabawy, prac porządkowych, ćwiczeń i wykonywania innych czynności;	▲▲	▲▲		▲▲	▲▲			▲▲		▲▲	▲▲
	- posługuje się liczebnikami głównymi i porządkowymi;	▲▲	▲▲						▲▲		▲▲	▲▲
	- rozpoznaje cyfry oznaczające liczby od 0 do 10;								▲▲			▲▲
	- eksperymentuje z tworzeniem kolejnych liczb;				▲							▲▲
	- wykonuje dodawanie i odejmowanie w sytuacji użytkowej, liczy obiekty;								▲▲			▲▲
	- odróżnia liczenie błędne od poprawnego;											▲▲
16)	- posługuje się w zabawie i w trakcie wykonywania innych czynności pojęciami dotyczącymi następstwa czasu np.: wczoraj, dzisiaj, jutro, rano, wieczorem, nazwami pór roku, nazwami dni tygodnia i miesięcy;	▲▲		▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
17)	- rozpoznaje modele monet i banknotów o niskich nominałach;								▲			▲▲
	- porządkuje je;								▲▲			▲▲
	- rozumie, do czego służą pieniądze w gospodarstwie domowym;								▲▲			▲▲
18)	- posługuje się pojęciami dotyczącymi zjawisk przyrodniczych, np.: tęcza, deszcz, burza, opadanie liści z drzew, sezonowa wędrówka ptaków, kwitnienie drzew, zamarzanie wody;			▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	
	- posługuje się pojęciami dotyczącymi życia: zwierząt, roślin, ludzi w środowisku przyrodniczym, korzystania z dóbr przyrody, np. grzybów, owoców, ziół;		▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲		▲▲	▲▲
19)	- podejmuje samodzielną aktywność poznawczą np.: oglądanie książek, zagospodarowywanie przestrzeni własnymi pomysłami konstrukcyjnymi, korzystanie z nowoczesnej technologii;	▲▲	▲		▲▲	▲▲	▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	
20)	- wskazuje zawody wykonywane przez: rodziców i osoby z najbliższego otoczenia, wyjaśnia, czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód;				▲▲				▲▲			
21)	- umie bardzo proste polecenia w języku obcym nowożytnym i reaguje na nie;	▲▲							▲▲			▲▲
	- uczestniczy w zabawach, np. muzycznych, ruchowych, plastycznych, konstrukcyjnych, teatralnych;	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲			
	- używa wyrazów i zwrotów mających znaczenie dla danej zabawy lub innych podejmowanych czynności;	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲	▲▲
	- powtarza rymowanki i proste wierszyki, śpiewa piosenki w grupie;	▲▲		▲▲	▲▲							
	- rozumie ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych, gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami.	▲▲		▲▲	▲▲							

4. REALIZACJA PROGRAMU KLUCZ DO UCZENIA SIĘ

Podstawową jednostką metodyczną każdego modułu programu ***Klucz do uczenia się*** jest sesja/zajęcie zawierająca określone treści wychowawczo-dydaktyczne. Przebieg sesji/zajęcia ustalony jest w formie procedury, czyli sekwencji działań nauczyciela, zmierzających do osiągnięcia ustalonych dla sesji/zajęcia celów i opanowania przez dzieci określonych sprawności. **Nauczyciel może modyfikować procedurę – wzbogacać ją w treści, które uzna za potrzebne.**

Cele poszczególnych sesji/zajęć zorientowane są na dziecko: jego kompetencje poznawcze, komunikatywne i samoregulację w sferze najbliższego rozwoju dziecka.

Procedura każdej sesji/zajęcia ukazuje kolejność przewidzianych do przepracowania działań, ustala konkretne sytuacje edukacyjne oraz sposoby towarzyszenia dziecku w przechodzeniu ze sfery aktualnego do sfery najbliższego rozwoju.

Uwzględnia się trzy typy procesu uczenia się i nauczania:

- 1) dzielenie się z dzieckiem przez nauczyciela swoim doświadczeniem (model nauczania),
- 2) wspólne uczestnictwo w zabawie i zadaniach w trakcie sesji/zajęcia (model współpracy),
- 3) oraz spontaniczną aktywność dziecka (model autonomiczny).

Główną metodą pracy z dzieckiem, za pomocą której prowadzone są sesje/zajęcia z modułów programu „***Klucz do uczenia się***” jest **zabawa**. Zabawa tworzy strefę najbliższego rozwoju dziecka, gdyż, jak podkreślał Lew Wygotski - **w zabawie** dziecko zawsze zachowuje się ponad swój wiek, wychodzi poza swoje codzienne zachowanie”, „przerasta się o głowę”. W trakcie sesji/zajęć prowadzonych w formie zabawy tworzy się warunki, by dziecko samo mogło przeżyć daną sytuację dydaktyczną, by mogło potem dokonywać prób opisu, ustalać procedury, negocjować kolejność wykonywania zadań w grupie i przydział obowiązków.

Proponowane zabawy i ćwiczenia edukacyjne zmierzają do nauczenia dziecka czynności zastępowania i modelowania wzrokowego, prowadząc do rozwiązywania problemów umysłowych w ramach następujących zagadnień:

- 1) Zastępowanie przedmiotów, gdzie dziecko uczy się przeprowadzać czynności polegające na wykorzystaniu różnych zamienników reprezentujących różne przedmioty i rozwijać zdolność wybierania przedmiotów właściwych dla dostępnych substytutów. Ten rodzaj problemów obejmuje zagadki, w których zawarty jest opis słowny cech przedmiotu, na podstawie którego należy go rozpoznać.
- 2) Analiza struktury przedmiotów oraz identyfikowanie relacji przestrzennych ma na celu rozwijanie u dziecka kompetencji modelowania wizualnego. Kwestią kluczową jest zrozumienie przez dziecko relacji między modelami i prawdziwymi przedmiotami (prawdziwe przedmioty lub ich ustawienie w przestrzeni). Dziecko bierze pod uwagę istniejące powiązania i wykorzystuje je w swoich własnych ćwiczeniach.
- 3) Wykorzystanie relacji logicznych pozwala dziecku rozwijać zdolności wykonywania czynności logicznych: grupowania przedmiotów lub ich ustawienia przestrzennego, zgodnie z określoną zasadą, w oparciu o analizę i identyfikację najważniejszych cech. W tym przypadku modele wizualne stanowią istotę realizacji zadania.
- 4) Tworzenie nowych wyobrażeń przy pomocy znaków i symboli i wykorzystanie modeli wizualnych.

Zabawa daje okazję wykazania wszystkich tendencji rozwojowych dziecka, zarówno w aspekcie poznawczym, komunikacyjnym, jak też w zakresie samokontroli, a nauczycielowi umożliwi obserwację indywidualnie nabywanych umiejętności i oceny ich poziomu w celu kierowania procesem rozwoju.

W trakcie 4-letniej edukacji przedszkolnej przewiduje się przeprowadzenie z dziećmi 578 sesji/zajęć zawartych w 11 modułach programu: **260** sesji z dziećmi 3-4-letnimi (z części Gąsienice) i **318** sesji dla dzieci 5-6-letnich (z części Motyle) oraz dodatkowo LOGIKA - 60 sesji. Uwzględniając, że w każdym roku szkolnym jest około 40 tygodni zajęć (200 dni zajęć), wskazane byłoby, aby nauczyciel przeprowadził z **dziećmi 3-4-letnimi** w każdym tygodniu od **3 - 4 sesji/zajęć** z wybranych modułów, z **dziećmi 5-6-letnimi co najmniej 4-5 sesji/zajęć**, co umożliwi zrealizowanie wszystkich sesji/zajęć zawartych w 11 modułach programu, a tym samym zapewni osiągnięcie przez dzieci wymaganych umiejętności przed podjęciem nauki w szkole podstawowej.

Dobierając sesje/ zajęcia z modułów nauczyciel bierze pod uwagę dominujący w nich rodzaj aktywności i stara się w ciągu dnia różnicować rodzaje aktywności dzieci.

Sesje/ zajęcia przewidziane są do realizacji w grupie liczącej nie więcej niż 10 dzieci, przy czym decyzję o liczebności grupy, jak też o kolejności realizacji modułów podejmuje nauczyciel. Optymalny czas przeznaczony na jedną sesję wynosi około 20 minut.

Wynik dydaktyczny w każdej sesji/zajęciu, przedstawiony jest w formie zoperacjonalizowanych celów, informuje o sferze najbliższego rozwoju dziecka i stanowi podstawę do monitorowania przez nauczyciela sprawności nabywanych przez dziecko. Wskaźniki te nauczyciel wykorzystuje do kierowania procesem wspomagania rozwoju dziecka, są dla niego inspiracją do wprowadzania ewentualnych modyfikacji procesu wychowawczo-dydaktycznego z uwzględnieniem wspierającej roli rodziców.

W związku z tym, że do zadań nauczyciela prowadzącego zajęcia z dziećmi w wieku przedszkolnym należy w szczególności:

- rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dziecka, określanie jego mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu dziecka, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie i ich uczestnictwo w życiu przedszkola;
- podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi kompetencji oraz potencjału dziecka w celu podnoszenia efektywności uczenia się.

Dlatego do monitorowania i analizy zmian w rozwoju dziecka proponuje się **metodę**, która polega na ocenie bieżących postępów dziecka sesji/zajęciu modułu.

Bieżące monitorowanie zmian rozwojowych polega na obserwacji zachowań dziecka w konkretnych sytuacjach, zaplanowanych do przeprowadzenia w trakcie każdej sesji/zajęcia i dotyczy wszystkich modułów. Nauczyciel dysponuje arkuszami do bieżącego monitorowania umiejętności dziecka, pozwalającymi bezpośrednio po zajęciach nanieść w arkuszu spostrzeżenia o konkretnym dziecku: za pomocą proponowanych znaków:

- znaczek „▲” – oznacza, że dziecko wykonało zadanie – **poprawnie, szybko i bez pomocy nauczyciela;**
- znaczek „▲” – oznacza, że dziecko wykonało zadanie – **poprawnie, ale wolno i z niewielką pomocą nauczyciela;**
- znaczek „▲” oznacza, że dziecko **nie poradziło sobie samodzielnie z zadaniem.**

„Arkusze do monitorowania umiejętności dziecka” (**załączniki nr 1 w części III programu**) pozwalają nauczycielowi zobrazować zmiany rozwojowe zachodzące u dziecka, a także na ustalenie, które aspekty działań stanowią szczególną trudność. **Arkusze mają charakter zbiorczy, co zmniejszy ilość dokumentacji obowiązującej nauczyciela, a także ułatwi nauczycielowi planowanie pracy z dziećmi w innych odcinkach dnia.**

Nauczyciel może też przeprowadzać okresowo ocenę rozwoju umiejętności poznawczych, komunikacyjnych i samoregulacji, po przepracowaniu z dzieckiem pewnego zakresu materiału. Wówczas w oparciu o obserwację, dokonuje oceny poziomu tych kompetencji i nanosi swoje spostrzeżenia w odpowiednie rubryki arkusza.

Bieżące monitorowanie nabywanych przez dziecko kompetencji, służy rozpoznawaniu ich poziomu i jest podstawą do oceny przygotowania dziecka do podjęcia nauki w szkole (w kontekście oczekiwań wyrażonych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego). Daje też nauczycielowi informacje o ewentualnych potrzebach dziecka wymagającego wsparcia w poszczególnych sferach rozwoju.

Wskazania dotyczące sposobu indywidualizacji procesu nauczania polegają na:

- zwiększaniu ilości powtórzeń ćwiczeń w zakresie określonych umiejętności,
- **modyfikacji poziomu trudności zadań,**
- organizowaniu dodatkowych sytuacji edukacyjnych dla konkretnego dziecka poza sesjami programowymi w przedszkolu, również z udziałem rodziców.

Innym narzędziem jest „Arkusze do monitorowania realizacji sesji przez nauczyciela” (**załącznik nr 3 w III części programu**). Dyrektor może wykorzystać to narzędzie do analizy częstotliwości i systematyczności realizowanych sesji/zajęć z programu).

5. METODY PRZEPROWADZANIA ANALIZY GOTOWOŚCI DZIECKA DO PODJĘCIA NAUKI W SZKOLE PODSTAWOWEJ (DIAGNOZA PRZEDSZKOLNA)

Obowiązujące przepisy zawarte w podstawie programowej wychowania przedszkolnego wymagają, aby w roku poprzedzającym pójście dziecka do szkoły przeprowadzić ocenę gotowości szkolnej.

W przypadku dzieci realizujących roczne przygotowanie przedszkolne nauczyciel w przedszkolu prowadzi – obserwację pedagogiczną zakończoną analizą i oceną gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (diagnoza przedszkolna).

Chcąc rzetelnie wywiązać się z zadania należy skorzystać z takiego narzędzia, które z jednej strony spełniać będzie wszelkie kryteria poprawności przewidziane dla narzędzia diagnostycznego i umożliwi analizę jakościową informacji o dziecku, a z drugiej będzie korespondować z wymaganiami ustawodawcy w sposób możliwie czytelny i prosty. Propozycją o takich walorach jest **„Arkusze do analizy gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej”** (załącznik nr 2 z części III programu), zawierający w swych treściach **wskaźniki odpowiadające** wymaganiom podstawy programowej wychowania przedszkolnego w czterech obszarach rozwoju, ale z podziałem na obszary wymagane do **„Informacji o gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej”** (Dziennik Ustaw z 2017r. poz. 170 - załącznik 2 „wzór druku przedszkolnego nr 70 symbol MEN-I/54/2), którą nauczyciel ma obowiązek sporządzić dla rodziców do końca kwietnia, w roku w którym dziecko rozpocznie naukę w szkole.

Za pomocą zaproponowanego 26arkusza możliwe jest określenie **stanu**, czyli poziomu funkcjonowania dziecka, jego sfery aktualnego rozwoju na progu wejścia w rolę ucznia. Opis ten daje informację o **efektach** procesu doświadczanego w związku z uczestnictwem w sesjach programu „Klucz do uczenia się”, czyli także o wynikach działań na rzecz kształtowania samoregulacji, rozwoju poznawczego i komunikatywności dziecka opuszczającego przedszkole. Wypełniając arkusz nauczyciel powinien wykorzystać wyniki obserwacji prowadzonych za pomocą „Arkuszy do monitorowania umiejętności dziecka” (**załączniki nr 1 z części III programu**). Powinien ponadto uwzględnić obserwacje zachowań i postaw dziecięcych prezentowanych w innych sytuacjach, także w trakcie samorzutnie podejmowanych aktywności, dokonać analizy wytworów i prac dziecięcych, zgromadzonych w przedszkolu, a także – jeśli dziecko objęte było oddziaływaniami specjalistycznymi (logopedycznymi, rewalidacyjnymi, rehabilitacyjnymi) uwzględnić informacje i opinie osób realizujących te zajęcia.